

KLASSISK OG MODERNE PSYKOLOGISK TEORI

Omfattende bog om psykologiens centrale teorier, personer, temaer og begreber er et værdigt bud på en introduktion til vores vidtspændende fagområde – dog ikke uden skønhedsfejl.

Anmeldelse ■ Af Irene Christiansen

■ 29 forfattere, hovedsagelig ph.d.'ere, lektorer og professorer, har på 700 sider leveret 29 kapitler i en ny, dansk introduktion til psykologisk teori. Nogle har skrevet et eller flere kapitler alene, andre har slået sig sammen i forfatter-team, og Benny Karpatschof og Boje Katzenelson har – ud over deres redaktionelle indsats – også bidraget med kapitler. Der forefindes omfattende litteraturlister bagest i bogen med angivelse af såvel primær- som sekundærlitteratur.

I redaktørernes forord beskrives bogens formål, nemlig at give en indføring i de mest centrale klassiske og nyere psykologiske traditioner og tematikker. Bogen henvender sig til studerende ved de psykologiske og andre længerevarende uddannelser samt til ”enhver med mere dybtgående interesse for den psykologiske kundskab.” Den redaktionelle linje benævnes eksplicit som et forsøg på *ikke* at ”harmonisere fremstillingsformen hen imod et enhedspræg” samt at undgå unødigt fagjargon. Redaktørerne er opmærksomme på, at det har været nødvendigt med både til- og fravalg, især i bogens anden del om psykologiske temaer og perspektiver, men også i lettere grad i første del om psykologiske retninger og skoler.

I de mange kapitler behandles på kompetent vis ”... det ene aspekt, der er mest fremherskende i vort hverdagsliv – at vi er bevidste” (p. 384). Her blot et par highlights: Læseren kommer igennem såvel det filosofiske som det eksperimentelle fundament for psykologi som videnskab via henholdsvis Johs. Mørk Pedersens, Bjarne Sode Funchs og Dan Zahavi & Thor Grünbaums tre indledende kapitler. Judy Gammelgaard bidrager med to interessante kapitler om psykoanalyse og den dertilhørende behandlingsmetode. I kapitlet om behaviorisme og social-kognitiv lærings-teori af Klaus Nielsen bliver det grundigt belyst, at det bagvedliggende incitament *også* for denne udskældte retning

handler om at forsøge at favne socialt vanskelige forhold. I bogens afsluttende kapitel om en kulturkritisk psykologi leverer Carsten René Jørgensen et meget læseværdigt indblik i nogle af vor tids mest presserende kliniske problemer.

De små skønhedsfejl

Sprogligt er bogen i langt overvejende grad en fornøjelse at læse. Visse kapitler såsom Simo Køppes kapitler om objekt-relationsteori og selvet samt Jens Rasmussens alt for sociologisk prægede kapitel om subjektteori og socialkonstruktivisme må dog siges at sprænge rammerne for, hvad der kan betragtes som ”unødigt fagjargon”. De er mildest talt svære at forstå, hvilket naturligvis også afspejler teoriernes svært tilgængelige indhold.

Rundt omkring på de 700 sider findes der også såvel kluntede som indforståede formuleringer, fx p. 426 at ”narrativer” skulle være ”et oprindelsesproblematisk begreb” (hvad pokker vil det sige?!), p. 312 ”afasiernes frappante specificitet” (unødigt bombastisk), p. 592 ”et individuering og autonomt individ” samt p. 355 ”subjektets aktive målrettede aktivitet” (de to sidstnævnte synes prototypiske for akademisk tautologi).

Nøgleordsoversigterne efter hvert kapitel virker vilkårlige med hensyn til, hvornår centrale ord er forklaret, og hvornår de er udeladt. Kapitelhenvisninger på kryds og tværs i bogen er der efter min mening for mange af; nævnes Wundt og psykologiens officielle fødsel, er det så godt som *stensikkert*, at der kommer en henvisning til kapitel 1 om tysk eksperimentpsykologi og strukturalisme, som Johs. Mørk Pedersen på forbillig vis har bidraget med. Ét er, at de øvrige forfattere har brug for at vise, at de kan deres fagområdes ABC; noget andet er, at redaktørerne ikke

har elimineret disse mange gentagelser af Wundt som et psykologihistorisk faktum.

Flere plusser og minusser

Bogen har, med ovenstående redaktionelle linje in mente *ikke* lovet at dække hele det psykologiske fagområde – et løfte, som holdes, og som også betyder lidt større afsavn, end det egentlig er helt acceptabelt: Hvor er fx den teoretiske arbejds- og organisationspsykologi henne? Hvor er omtalen af det teoretiske bag projektive test? Hvor behandles spørgsmålet om etik? Psykotraumatologi behandles yderst fåmælt, og personlighedspsykologi samt socialpsykologi beskrives spredt og lettere sporadisk i forskellige kapitler. Jeg glæder mig dog en smule over, at den kritiske psykologi kun får plads på to sider – denne tænkning, som ved flere danske universiteter blæses op som *svaret* på alle psykologiens problemer.

Dertil kommer, at det ganske vist er et plus at lade centrale fagfolk inden for hver retning/hvert tema beskrive deres egen del af psykologien. Men – måske som følge af den åbne redaktionelle linje – optræder bogen uensartet med hensyn til graden af selvkritik. Nicole Rosenbergs kapitel om kognitiv terapi (og flere andre kapitler af andre forfattere) indeholder fx næsten ingen heraf, hvilket er en af de klare ulemper ved at lade for involverede professionelle beskrive deres egen del af det psykologiske fagområde.

Nært beslægtet med denne tendens er der muligheden for at fremhæve ens egen tilgængelige fortræffeligheder – uimodsagt: I kapitlet om analytisk psykologi indleder Pia Skogemann temmelig massivt med indvendinger imod, at Jung på nogen måde skulle være underlagt, endsige påvirket af Freuds tænkning. Indvendingerne synes veldokumentere-

de, men hvad ville en teoretisk orienteret psykoanalytiker sige hertil? Inden for den evolutionspsykologiske tilgang, beskrevet af Boje Katzenelson, angribes også eksistentiel psykologi lettere spydigt med en beskyldning om at være ”verdensåben” – et indtryk, som Bo Jacobsen på ingen måde cementerer i sin meget klare fremstilling af denne retning samt i kapitlerne om henholdsvis den humanistiske og fænomenologiske psykologi.

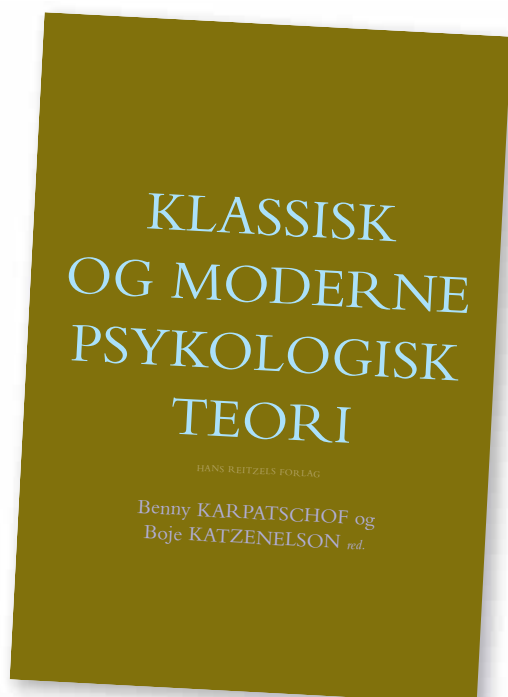
Jeg ønsker endvidere at problematisere bogens overordnede opdeling i 1) psykologiske retninger og skoler samt 2) psykologiske temaer og perspektiver. Jeg kan til en vis grad kaper forskellen på retninger og temaer; sidstnævnte omfatter eksempelvis tilknytning (af Ivy Schousboe), sundhed, kriser og stress (af Peter la Cour) og psykisk målbarhed (af Benny Karpatschof). Men hvad er den egentlige forskel på retninger og perspektiver? Opdelingen giver i øvrigt anledning til en hel del gentagelser, mest tydeligt med to temmelig fyldige omtaler af – hold nu fast! – George Herbert Meads arbejde. Burde der ikke have været en redaktør eller to inde over dette overlap?!

I det hele taget vil jeg gerne sætte spørgsmålstegn ved, om der er en passende vægtning imellem det klassiske og det moderne, som bogens titel lægger op til at forvente. Min vurdering er, at der er en overvægt i retning af det klassiske – og dette skyldes ikke alene, at alle lærebøger pr. definition må fungere retrospektivt. Bogen favner ikke helt så overbevisende den moderne del af psykologien; der graves alt for tit flere spadestik for dybt i det klassiske materiale, før banen er kridtet af til at tage sig af det moderne. Og så er der pludselig ikke mere så meget plads tilbage at udbrede sig på.

Endelig er jeg lidt ked af, at bogen ikke i højere grad udnytter det samlede forfatterpanel til at skrive noget om *betydningen af de mange klassiske og moderne teorier for dansk psykologi*. Denne mangel kan betyde, at den interesserede læser blot tyr til engelsksprogede lærebogsalternativer eller til introducerende kapitler fra flere forskellige lærebøger.

Men alt i alt – og som det forhåbentlig er lykkedes mig at lade skinne igennem undervejs: Et absolut værdigt bud på en introduktion til vores vidtspændende fagområde er blevet til. Derom ingen tvivl! Tilbage står – måske – en lettere revision af den åbne redaktionelle holdning.

Irene Christiansen

BOGDATA ■

Benny Karpatschof og Boje Katzenelson:
Klassisk og moderne psykologisk teori. København:
Hans Reitzels Forlag. 2007. 702 sider. 525 kr. indbundet.